

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

НАУКА В АКСІОСФЕРІ КУЛЬТУРИ

Мова навчання: українська
Розробник і викладач: **Ольга Рупташ** – завідувачка кафедри філософії та культурології, доктор філософських наук, доцент

Профайл викладача

[http://www.philosophy.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[3614\]\[caf_pers_id\]=961&commands\[3614\]=item](http://www.philosophy.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[3614][caf_pers_id]=961&commands[3614]=item)

Контактний тел. **0505791163**
0372-584878

E-mail: **o.ruptash@chnu.edu.ua**

Консультації **онлайн:** вівторок з 13.00 до 14.00
очні: за попередньою домовленістю

1. Мета навчальної дисципліни – вивчення ролі та значення науки в системі особистісних і соціально-культурних цінностей, на основі розуміння взаємозумовленості її епістемних, етичних, естетичних і сакральнометафізичних складників.

Вивчення курсу підвищує рівень методологічної підготовки майбутніх філософів-науковців, поглиблює розуміння філософсько-наукової картини світу.

2. Результати навчання.

У результаті вибору й вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

- аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів (РН4);
- глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці (РН6);
- розвивати можливості створювати нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з урахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів (РН8);
- формулювати експертні рекомендації щодо ідейно-світоглядних, морально-ціннісних, комунікативно-практичних інструментів гуманізації й толерантизації пізнавального процесу і соціокультурних практик (ПРН11).

Для отримання таких результатів студенти повинні **знати**:

- предмет, завдання і функції науки, а також техніки й технології;
- роль цінностей в науці і науково-технічному поступі людства;
- ціннісні пріоритети сучасного наукового пізнання;
- засади взаємозумовленості епістемних, етичних, естетичних і сакральнометафізичних складників аксіосфери;

розуміти:

- специфіку науково-технічного поступу в контексті розвитку культури людства;
- можливості міждисциплінарної взаємодії гуманітарного і природничого знання в реалізації ціннісного потенціалу науки;
- загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень;

вміти:

- аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів;
- використовувати історико-наукову й філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні сучасних проблем;
- усвідомлювати зв'язки філософії з іншими інтелектуальними, науковими й гуманітарними практиками;
- формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї;

- критично працювати з філософськими і науковими текстами, застосовувати різні методи аналізу й інтерпретації;
- розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з урахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів;
- формулювати рекомендації щодо гуманізації й толерантизації пізнавального процесу і соціокультурних практик на ціннісних засадах.

3. Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання – денна

Рік підготовки – 1

Кількість кредитів – 3

Кількість годин – 90 (лекції – 16, семінари – 14, сам. роб. – 60)

Вид підсумкового контролю – залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Змістовий модуль 1. Наука як соціокультурний феномен

- 1.1. Наука як пізнавальна діяльність і соціальний інститут.
- 1.2. Взаємозв'язки науки і культури (екстерналізм – інтерналізм; сцієнтизм – антисцієнтизм).
- 1.3. Постпозитивістське відкриття соціокультурної зумовленості науки.
- 1.4. Поняття наукового співтовариства та наукової комунікації.

Змістовий модуль 2. Етос наукової діяльності

- 2.1. Свобода і нормативність у процесі наукового пізнання.
- 2.2. Ціннісні виміри науково-технічного поступу.
- 2.3. Наука і глобальні проблеми сучасності.
- 2.4. Зміна статусу науки в інформаційному суспільстві.

Теми семінарських занять

1. Соціокультурні (організаційні, моральні, символічні та ін.) аспекти науки.
2. Особистісно-екзистенційні виміри (мета, призначення, цінності і смисл) наукової діяльності.
2. Роль і перспективи розвитку науки в контексті сучасної технологічної революції.
3. Наука, політика і влада: основні підходи до тлумачення сучасних взаємин.
4. Впливи сучасної науки на трансформації виробництва та соціальної структури: поняття «посткапіталістичного» та «постекономічного» суспільства.
5. Суспільство знань і рефлексивне суспільство як перспективи сучасного науково-технічного та соціально-економічного розвитку.
6. Екологізація і гуманізація наукової свідомості.

Теми для самостійної роботи

1. Значення науки для формування сучасної цивілізації.
2. Традиції і новації в розвитку науки. Критерії наукового прогресу.
3. Поняття парадигми і наукової революції.
4. Цінності розуму і віри. Раціональне й ірраціональне в науці.
5. Соціокультурний контекст науки у різні періоди її розвитку науки сучасної науки. Специфіка сучасної культури.
6. Наукові відкриття, винаходи, інновації, технологічні модернізації: взаємовпливи і взаємозалежність.
7. Державна підтримка фундаментальних досліджень і комерційні сторони розвитку науки.
8. Значення права інтелектуальної власності.
9. Наука як символічна система.
10. Роль філософії в утвердженні людиномірності науки.

4. Критерії оцінювання результатів навчання з дисципліни

На заліку оцінюванню підлягають:

- володіння ключовими теоретичними знаннями про предмет дисципліни;
- здатність творчо мислити та синтезувати знання;
- уміння використовувати знання для розв'язання практичних завдань, зокрема:
 - аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів;
 - використовувати історико-наукову й філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні сучасних проблем;
 - усвідомлювати зв'язки філософії з іншими інтелектуальними, науковими й гуманітарними практиками;
 - формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї;
 - критично працювати з філософськими і науковими текстами, застосовувати різні методи аналізу й інтерпретації;
 - розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з урахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів;
 - формулювати рекомендації щодо гуманізації й толерантизації пізнавального процесу і соціокультурних практик на ціннісних засадах.

Усні відповіді студентів на підсумковому контролі оцінюються за такою шкалою:

41-50 балів – високий (творчий) рівень навчальних досягнень студентів характеризується засвоєнням не лише суттєвих ознак категорій і понять, а й розумінням їхніх зв'язків з іншими; знання узагальнені, системні, студенти здатні використовувати їх у нестандартних ситуаціях; навчальна діяльність має дослідний характер, у розумінні та викладі навчального матеріалу студенти виявляють науковий підхід і творчі здібності, всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу; студенти вмюють визначати і виокремлювати смислові та методологічні відмінності філософії від інших форм мислення, зіставляти різні філософські традиції, встановлювати їх особливості; демонструють обізнаність

у головних філософських методах та дослідницьких підходах; відповідають упевнено, не прив'язані до записів; відповіді на питання вичерпні, вирізняються повнотою і точністю використаних термінів, матеріал викладається послідовно й логічно; студенти вичерпно відповідають на додаткові запитання викладача. (Викладач має право поставити до трьох питань за змістом навчальної програми дисципліни, а не лише за темою питань, сформульованих у білеті).

30-40 балів – достатній (конструктивно-варіативний) рівень навчальних досягнень характеризується знанням суттєвих ознак понять (явищ), студенти вільно оперують ними, тобто вирішують стандартні завдання, однак їхнє розуміння пов'язане з одиничними образами, не узагальнене, студенти не вміють переносити знання і використовувати їх в інших ситуаціях, при цьому студенти виявляють досить повні знання матеріалу, не припускаються у відповідях суттєвих неточностей, засвоїли основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, доволі часто послуговуються попередніми записами, дають повні відповіді на додаткові запитання викладача.

20-29 балів – середній (репродуктивний) рівень навчальних досягнень: студенти вказують на ознаки поняття (явища), здатні розв'язувати завдання за зразком, володіють елементарними вміннями навчальної діяльності, виявляють знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і роботи за спеціальністю; увага студентів прикута до записів, зроблених під час підготовки до усної відповіді; студенти припускаються помилок, відповіді не повно розкривають проблеми; відповідають на додаткові поставлені запитання з помилками, однак спроможні за допомогою екзаменатора виправити їх.

6-19 балів – низький (рецептивно-продуктивний) рівень навчальних досягнень характеризується дифузно-розсіяними уявленнями про категорії та поняття, на основі яких студенти відрізняє їх від інших; студенти відповідають, читаючи зроблені під час підготовки до усної відповіді записи, без допомоги яких у матеріалі орієнтуються слабо, припускаються принципових помилок; відповідають на додаткові поставлені запитання тільки за допомогою підказок екзаменатора, відповіді не розкривають сформульовані у питаннях проблеми.

0-5 балів – студенти не розкривають сформульовані у білеті проблеми або торкаються питань поверхово чи фрагментарно, не розкриваючи їх сутності. На додаткові запитання викладача відповісти не можуть.

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання

	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом
--	----------	---

5. Засоби діагностики успішності навчання

Для поточного контролю: заслуховування повідомлень і доповідей на семінарських заняттях; термінологічні диктанти; письмові роботи з результатами аналізу філософських текстів і різних видів повідомлень (наукової статті, доповіді, повідомлень у ЗМІ тощо), роздуми на тему.

Для контролю самостійної роботи: анотації та конспекти опрацьованих першоджерел; творчі роботи, есеї; підбір відео, аудіо та текстового матеріалу за визначеною темою.

Для підсумкового контролю: залікові білети.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Цим курсом передбачені види роботи, які є обов'язковими для виконання та ті, які виконуються за бажанням студентів. Обов'язкові завдання передбачають можливість набрати певну кількість балів, якої вистачить на достатній рівень. Для того щоб досягти більш високого рівня, потрібно виконувати і необов'язкові види робіт. Перелік видів робіт та передбачена за їх виконання кількість балів наводяться нижче у таблиці:

Форми поточного контролю та кількість балів за їх виконання

№ п/з	Контрольні заходи	Обов'язкові або заохочувальні	Максимальна кількість балів за контрольний захід
1	Перевірка знань отриманих на лекції: усні та/або письмові відповіді на теоретичні питання; розв'язання практичного завдання.	Обов'язково	2
2	Робота на семінарських заняттях: повідомлення, доповіді, участь у дискусіях.	Обов'язково	5
3	Письмові роботи, есеї (враховуючи домашні завдання – відповіді на проблемно-пошукові питання)	Обов'язково	10 (ЗМ1) 10 (ЗМ2)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Залік (або залікова робота)	Сумарна к-ть балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
7	7	6	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Форма підсумкового контролю – залік (усні/письмові відповіді на теоретичні та/або практичні питання).

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Марчук М. Г. Ціннісні потенції знання. Чернівці: Рута, 2001. 319 с.
2. Шапіро, Бен. Смысл истории. Як розум і мораль зумовили велич Заходу / Пер. з англ. Геннадій Шпак. Київ : Наш формат, 2022. 208 с.
3. Atiq, Emad H. (2021). Acquaintance, knowledge, and value. *Synthese* 199 (5-6):14035-14062.
4. Chiffi, Daniele (2020). *Clinical Reasoning: Knowledge, Uncertainty, and Values in Health Care*. Cham: Springer.
5. ChoGlueck, Christopher (2022). Imposing Values and Enforcing Gender through Knowledge: Epistemic Oppression with the Morning-after Pill's Drug Label. *Hypatia* 37 (2):315-342.
6. Dede, O. C. (2021). *Science and Values: A philosophical perspective on the justifiability of evidence based policymaking*. Dissertation, Erasmus Institute for Philosophy and Economics
7. Delgado, Abigail Nieves (2018). Science, Politics and the Production of Biological Knowledge: New Trends and Old Challenges. *Journal for General Philosophy of Science / Zeitschrift für Allgemeine Wissenschaftstheorie* 49 (3):467-473.
8. David. C. Linberg (2007). *The Beginnings of Western Science*. The University of Chicago Press.
9. Knopes, Julia (2019). Science, Technology, and Human Health: The Value of STS in Medical and Health Humanities Pedagogy. *Journal of Medical Humanities* 40 (4):461-471.
10. Pinel, Clémence (2021). Renting Valuable Assets: Knowledge and Value Production in Academic Science. *Science, Technology, and Human Values* 46 (2):275-297.
11. Pinto, Manuela Fernández & Hicks, Daniel (2019). Legitimizing Values in Regulatory Science. *Environmental Health Perspectives* 3 (127):035001-1-035001-8.
12. Söderfeldt, Ylva ; Macnaughton, Jane ; Hallberg, Anna ; Gadebusch Bondio, Mariacarla ; Bradby, Hannah & Atkinson, Sarah (2021). Seeing the value of experiential knowledge through COVID-19. *History and Philosophy of the Life Sciences* 43 (3):1-4.
13. Steiner, Pierre (2021). Life, Knowledge and Values: A Tribute to John Stewart. *Constructivist Foundations* 16 (3):381-384.
14. Ureta, Sebastian (2021). Ruination Science: Producing Knowledge from a Toxic World. *Science, Technology, and Human Values* 46 (1):29-52.

7.2. Додаткова література

1. Adam Carter, J. & Pritchard, Duncan (2015). Knowledge-How and Epistemic Value. *Australasian Journal of Philosophy* 93 (4):799-816.
2. Carter, J. Adam ; Pritchard, Duncan & Turri, John (2018). The value of knowledge. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*.
3. Fazey, Ioan ; Schäpke, Niko ; Caniglia, Guido ; Hodgson, Anthony ; Kendrick, Ian ; Lyon, Christopher ; Page, Glenn ; Patterson, James ; Riedy, Chris ; Strasser, Tim ; Verveen, Stephan ; Adams, David ; Goldstein, Bruce ; Klaes, Matthias ; Leicester, Graham ; Linyard, Alison ; McCurdy, Adrienne ; Ryan, Paul ; Sharpe, Bill ; Silvestri, Giorgia ; Abdurrahim, Ali Yansyah ; Abson, David ; Adetunji, Olufemi Samson ; Aldunce, Paulina ; Alvarez-Pereira, Carlos ; Amparo, Jennifer Marie ; Amundsen, Helene ; Anderson, Lakin ; Andersson, Lotta ; Asquith, Michael ; Augenstein, Karoline ; Barrie, Jack ; Bent, David ; Bentz, Julia ; Bergsten, Arvid ; Berzonsky, Carol ; Bina, Olivia ; Blackstock, Kirsty ; Boehnert, Joanna ; Bradbury, Hilary ; Brand, Christine ; Böhme, Jessica ; Bøjer, Marianne Mille ; Carmen, Esther ; Charli-Joseph, Lakshmi ; Choudhury, Sarah ; Chunchhoti-Ananta, Supot ; Cockburn, Jessica ; Colvin, John ; Connon, Irena L. C. & Cornforth, Rosalind (2020). Transforming knowledge systems for life on Earth: Visions of future systems and how to get there. *Energy Research and Social Science* 70.
4. Gangas, Spiros (2011). Values, Knowledge and Solidarity: Neglected Convergences Between Émile Durkheim and Max Scheler. *Human Studies* 34 (4):353-371.
5. Gerken, Mikkel (2019). Pragmatic Encroachment on Scientific Knowledge? In Brian Kim & Matthew McGrath (eds.), *Pragmatic Encroachment in Epistemology*. Routledge.

6. Jones, Ward E. (1997). Why Do We Value Knowledge? *American Philosophical Quarterly* 34 (4):423 - 439.
7. Kendig, Catherine Elizabeth (2018). Grounding knowledge and normative valuation in agent-based action and scientific commitment. In Hauke Riesch, Nathan Emmerich & Steven Wainwright (eds.), *Philosophies and Sociologies of Bioethics: Crossing the Divides*. Cham, Switzerland: pp. 41-64.
8. Kvanvig, Jonathan L. (2003). *The Value of Knowledge and the Pursuit of Understanding*. Cambridge University Press.
9. Longino, Helen E. (ed.) (1990). *Science as Social Knowledge: Values and Objectivity in Scientific Inquiry*. Princeton University Press.
10. Miller, Boaz (2014). Science, values, and pragmatic encroachment on knowledge. *European Journal for Philosophy of Science* 4 (2):253-270.
11. Niiniluoto, Ilkka (2020). Social aspects of scientific knowledge. *Synthese* 197 (1):447-468.
12. Parker, Wendy S. & Winsberg, Eric (2018). Values and evidence: how models make a difference. *European Journal for Philosophy of Science* 8 (1):125-142.
13. Piller, Christian (2009). Valuing Knowledge: A Deontological Approach. *Ethical Theory and Moral Practice* 12 (4):413-428.
14. Plaisance, Kathryn ; Graham, Alexander V. ; McLevey, John & Michaud, Jay (2019). Show me the numbers: a quantitative portrait of the attitudes, experiences, and values of philosophers of science regarding broadly engaged work. *Synthese* 198 (5):4603-4633.
15. Turner, Stephen (2019). Causation, Value Judgments, Verstehen. In Edith Hanke, Lawrence Scaff & Sam Whimster (eds.), *The Oxford Handbook of Max Weber*. Oxford University Press.
16. Vélez León, Paulo (2018). Science and politics in democratic contexts I: Scientific practice [Ciencia y política en contextos democráticos I: La práctica científica]. *Disputatio. Philosophical Research Bulletin* 8 (7).

8. Інформаційні ресурси

Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu>

List of academic databases. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_academic_databases_and_search_engines

Internet Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://iep.utmedu>